ԱՒԵՏԱՓԵՐ

«ԱՀԱ ԵՍ ՁԵԶԻ ՄԵԾ ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՆ ԱՒԵՏԻՍ ԼՈՒՏԱՄ»: ՂՈՒԿ. Բ. 10

ՀԱՏՈՐ 24 ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ· ՓԵՏՐՎԱՐ 8, 1871· ԹԻ 6

ՊՈՒՏՏԱՅՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՊՈՒՏՏԱՅԱԿԱՆ ԿՐՕՆՔ

ԿԸ ԿԱՐԾՈՒԻ ԹԷ Պրահմինութիւնը Հնդկաստանի վրայ Ա. Հարաւարհի վերջին 2 Միլէոնէն մէկ տարուընդ առաջ տեղւոյն Պուտտայութիւն կոչուած նոր աղանդ մը ելաւ: Պուտտա կամ Պուտտհա կը նշանակէ ֆիլոսոֆոս կամ խմաստուն: Ա. յս կրօնքին հետեւողները չեն հաւատար թէ Աստուած կոչուած դերագոյն էակ մը կայ, այլ կը պնդեն թէ Սաքեամունին աստուածային իմաստութեան անձնաւորութիւնն է, ուստի և անոր Պուտտա կամ Պուտտհա, այսինքն Աստուածային իմաստութիւն անունը տալով, անոր պատուոյն մեհեանները կը շինեն: Ա. յս մեհեաններուն մէջ կան Պուտտայի պատկերները, և մասունքներ, ղոբօրինակ ակռաներ և ուրիշ ոսկրի կտորուանք որոնց համար կ'ըսեն թէ նոյն իսկ Պուտտայի մարմնոյն նշխարներն են: Բոլոր այս առարկաները կը պաշտուին յիշեալ մեհեաններուն մէջ: Պուտտայութեան բարոյական պատուէրները Պրահմինութեան պատուէրներէն գերազանց են, քանզի համեստութիւն, հնազանդութիւն առ Ծնողս և բարերարութիւն կը պահանջեն: Բայց այս բարի պատուէրներուն հետ անթիւ վատթար արարողութիւններ և սիմարութիւններ ալ խառն են:

Պուտտայութիւնը Հնդկաստանի հարաւային եղերքին մօտ գտնուող Սէյլան կղզւոյն, Պիրմահի, Սիամի և Ջինացւոց բաւական մեկ մասին կրօնքն է: Ա. սկէ քիչ տարբեր է Թիպէթի և Կեդրոնական Ասիոյ ուրիշ կողմերը տիրող Լամայութիւնը, որ Մեծ Լամա կոչուած քուրմ մը պաշտել կը սորվեցնէ: Մեծ Լաման Պուտտայի մեկ ուրիշ անձնաւորութիւնը համարուած է: Բոլոր յիշեալ երկիրներուն մէջ բազմաթիւ վանքեր կամ մենաստաններ կան, որոնց մէջ հազարաւոր միանձունք դատարկ կեանք կ'անցուն են, և այնքէվ թէ իրենց կիրքերը կը զսպեն, իրօք ամէն տեսակ մեղք կը գործեն:

Պուտտայական կրօնքին սրբազան գիրքերն ալ ի սկզբան Սանսքրիթ լեզուաւ գրուած են, բայց հիմա այն բնագիրները կորսուած են, անոնց թարգմանութիւնները միայն կան, Պրահմինեան կրօնքին գիրքերուն պէս Պուտտայութեան գիրքերն ալ բազմահատոր են և ծանրագին, այնպէս որ թագաւորները կամ շատ հարուստ վանքեր անոնցմէ ամբողջ օրինակ մը հազիւ կրնան ստանալ: Ա. յս գիրքերուն մեկը 3 կոշտ կը կոչուի, քանզի 3 մաս բաժնուած է որոնց մեկը բարոյականի, միւսը ծէսերու և արարողութեանց, երրորդն ալ կրօնական վարդապետութեանց վրայ կը խօսի: Սրբ այս 3 կոշտով կոչուած գիրքը կը պարունակէ 1083 գլուխ կամ ճառ, և 108 միածալ հատորէ կը բաղկանայ: Ա. յս գիրքը Բաճուր, այսինքն մեծ կանոն ալ կը կոչուի, և կ'ըսուի թէ 7 հազար զոյգ եզ կ'արժէ: Ա. յս կրօնքին մեկ ուրիշ սրբազան գիրքն ալ 255 միածալ հատորէ կը բաղկանայ, և հարկաւ առջինէն աւելի թանկագին է:

Եթէ մեր քրիստոնէական Սուրբ գիրքերն ատոնց պէս ըլլային, ոչ միայն աղքատ մարդ մը անոնցմէ օրինակ մը իրեն կամ իր ընտանեացը համար գնելու կամ օրինակելու կարող պիտի չըլլար, հապա շատ քաղաքներ մեկտեղ ընկեր ըլլալով հազիւ պիտի կարենային անոնցմէ ամբողջ օրինակ մը ծախու առնել: Ուստի դարձեալ կ'ըսենք թէ Քրիստոնեայք իրենց սրբազան գիրքերուն համար Աստուծոյ անհուն շնորհակալութիւն պարտական են: Փոքրագիր, աժան, դիւրաստանալի, դիւրիմաց, և ամէն մարդ փրկուելու իմաստուն ընելու կարող. ահա ատոնք են մեր Սուրբ Գրոց յատկութիւնները:

ԸՆՏԱՆԻՔ

Ա. ռ Ծնողս,

Տղոց պատուականութեանը վրայ խօսելով՝ ըսած եմ թէ նախ զանոնք իրրև ձեր ամենէն մեծ գանձը նկատելու է, և հիմա կ'ըսեմ թէ զանոնք նկատելու է

Բ. Իբրև ձեր ամենէն մեծ խնամոյն առարկան:

Արդարև, եթէ տղուն հանգերձեալ վիճակը և անոր միջատև կեանքը նկատենք, դողալով ետ քաշուելու ենք զանի կրթելու գործէն, քանզի այն գործին մէջ կայսրութիւններ կառավարելէ աւելի ծանր բաներ կան: Եւ իսկապէս իրաւունք է ետ քաշուիլ, եթէ այն գործին ձեռք պիտի զարնենք մեր ղօրութեանն ապաւինելով: Յանդգնութիւն է առանց առ Աստուած ապաւինութեան այսպիսի գործ մը սկսիլ: Ուստի, տղաք կրթելու գործին մէջ ես ամենէն կարևոր բան հաւատք կը համարիմ: Ճշմարտութիւն մըն է որ, որչափ ջանք, որչափ աղեկ սկզբունք, որչափ կատարեալ դաստիարակութիւն, որքան բարի խրատներ ըլլան, առանց Աստուածային աղդեցութեան տղայ մը չի կրնար այնպէս կրթուիլ որ կորստեան որդի չըլլայ: Աստուածոյ Հոգիէն առանց ազդուելու՝ մարդս հոգևորապէս մեռած է, հոգևոր կենդանութիւն չունի: Որչափ և կրթուի, նոյն վիճակին մէջ կը մնայ, և ինչ օգուտ անոր իր կրթութենէն: Թերևս շատ մը այս կենաց մէջ քիչ և նուաստ բաներ. բայց անկէ հետը կորսուած է յաւիտեան: Ի՞նչ օգուտ մեռեալ մարմին մը փառաւոր պղեստներով

զարդարել. անիկա միշտ մեռած մարմին է միշտ անշունչ և անդգայ դիակ։ Նոյնպես ինչ չահ մեռեալ հոգի մը կրթութեամբ և դաստիարակութեամբ զարդարելէ. միշտ մեռած հոգի է։

Զարմանք է որ ծնողաց չատերն այս հիմնական սխալմունքը կ'ընեն. այսինքն՝ շատ կը յոգնին որ իրենց զաւկրները դաստիարակութիւն առնեն, բայց հոգ չեն տանիր որ անոնք հոգևոր կեանք ունենան։ Եթէ այսպէս ընես դուն, գլխաւոր բանը մոռցած պիտի ըլլաս. իբր թէ զաւկիդ հագուստին, կերակրոյն և բոլոր արտաքին բաներուն հոգ տանիլը, ու մտածելը թէ անոր շունչ պէտք է։ Ո՛րչափ աւելի խնամատուն եր քան զքեզ այն մայրը որ կ'ըսէր. «Երբ զաւկներուս մարմինները կը լուամ, կ'աղօթեմ որ Աստուած իր հոգւովը անոնց սիրտերը մաքրէ. երբ անոնց հանգերձները կը հագցնեմ, կ'աղաչեմ որ Աստուած անոնց հագցունէ Քրիստոսի արդարութիւնը. երբ անոնց հաց կուտամ, կը խնդրեմ որ Տէրը կերցնէ անոնց երկնաւոր հայրը. այսպէս ինչ որ կ'ընեմ անոնց համար՝ աղօթքով կ'ընեմ»։ Ինչ եղաւ այս ընթացքին հետևանքը։ Անոր հետևանքը սա եղաւ որ, այն մօրը բոլոր զաւկներն իրենց մանկութեան ժամանակն Աստուծոյ հոգւովը նորոգուած և բարեպաշտ տղայք եղան և բարեպաշտութեան մէջ մեծցան։

Արդարև չեմ կրնար խօսքով յայտնել այն ծնողաց յիմարութիւնը որոնք, ինչպէս լսած կը թուի, կը մտածեն թէ տղայք կրթելու մէջ Աստուած ալ գործ ունի, և թէ՝ Աստուածային ազդեցութիւնը գուրս ձգուելով ինչ մեծ կամ հոգ կամ չանք որ ըլլայ՝ բոլորն ալ ընդունայն է։ Այո, ընդունայն է կ'ըսեմ, քանզի ամէն ժամանակաւոր չահ, եթէ ըլլայ, ընդունայն է, քանի որ յաւիտենական չահ չկայ։

ԽՐԱՏՏՈՒՄԸ

«ԱՆՊԻՏԱՆ»

ԿԱՄ

ՓՈՂՈՑՆԵՐԸ ՄՆԱՑԱԾ ՏՂԱՆ

(Վերջ։)

Կարոլոս գալրոյէն չմեկնած, վարժապետն անոր քիչ մը ստակ տուաւ որ ուտելիք գնէ, և գիշերը պահեւ-

լու յարմար տեղ մը վարձէ։ Հետևեալ օրը կարդալոս, վարժապետին հրաւէրին համեմատ, գալրոյ եկաւ. վարժապետն ալ անոր քիչ մը խրատ տալէն ետքը, անոր պզտիկ գործ մը ցցուց, որպէս զի աշխատելով քանի մը ստակ առնէ։ Ասկէ աւելի բան մը չէր կրնար ընել, քանզի ուրիշ շատ աղքատ տղոց ալ օգնութիւն կ'ընէր։ Բայց քաջալերական խօսքերով կը յորդորէր զանի որ բարի և աշխատասէր ըլլայ, սուտ չխօսի, երբէք գողութիւն չընէ, և մանաւանդ Աստուծոյ օգնութիւնն ու առաջնորդութիւնը խնդրէ։ Տղան վարժապետին խրատներուն յօժարութեամբ մտիկ ըրաւ. և արդարև այնուհետև, թէպէտ շատ նեղութիւններ և վարձութիւններ ունեցաւ, շատ անգամ անօթի ալ մնաց, յարատևութեամբ ջանայ բարի ըլլալ և միշտ իրաւունքը սիրել, այնպէս որ իր հաւատարմութեամբը և գործունէութեամբը սկսաւ կամաց կամաց բարեկամ ստանալ, և մարդիկ սկսան անոր վստահիլ։ Քիչ մը ժամանակ ետքը տղնուական անձ մը զանի իր տունն առաւ իբրև սպասաւոր, և այսպէս կարոլոս վաղցնեռուն անկիւնը կամ աւերակներ մէջ պահակելու թշուառութենէն ազատեցաւ։ Ուստի և հիմա ուներ ինչ որ առաջ կը դանդաղեր թէ չուներ, այս ինքն՝ տուն և բարեկամ։ Երբէք չմոռցաւ վարժապետին սա խրատը թէ միշտ Աստուծոյ օգնութիւնը և առաջնորդութիւնը խնդրելու է։ Սորված եր նաև Սուրբ Գիրք կարդալ, և մանաւանդ անոր սորվեցուցած պատուերներուն հնազանդիլ. և այսպէս ընելով Քրիստոսի ճշմարիտ ծառաներէն մէկն եղաւ։ Քան տարի վերոյիշեալ աղնուականին ծառայութեանը մէջ կենալէն ետքը իր ամուսնանալուն խնայութեամբ աւելցուցած ստակովը խանութ մը բանալով՝ բաւական համբաւաւոր վաճառական մը եղաւ։ Ամէն մարդ զանի կը յարգեր, ինչ ալ ամենուն օգտակար էր։ Կարոլոս Աստուծմէ այս աշխարհիս վրայ ընդունած բարիքներուն համար չնորհակալ եր, բայց անոր սրտին բոլոր փափաքն այն մեծամեծ օրհնութիւններուն համար եր, զորոնք Աստուծոյ ողորմութեամբը, կը յուսար ընդունել հանդերձեալ կեանց մէջ։ Այսպէս չատերէն «անպիտան» կոչուած, և հին լաթերու նման փողոցներու մէջ ոտից կոխան եղած խեղճ տղան՝ օգտակար և երջանիկ մարդ մը եղաւ։ Աստուած իրենց մեղքերէն հրաժարելով իրա-

ւունք և արդարութիւն գործողին կ'օրհնէ, և կ'օգնէ բոլոր անոնց առաքինի և բարեպաշտ սովորութիւններ ստանալու համար իրենց ընչանքերուն մէջ անոր չնորհքն ու նութիւնը կը խնդրեն։ Ով որ իր մքերուն վրայ ապաշխարելով, Քրտոսի անունովը Թողութիւն կը խնդրէ Աստուծմէ՝ անտարակոյս Թողութիւն կ'ընդունի. և ով որ բարիք գործելու մէջ համբերութեամբ յարատևելով փնտռէ այն փառքն ու պատիւը Աստուծմէ կու գայ՝ երկնից մէջ յաւիտենական կեանք պիտի ընդունի։

ՊԱՏ. ԱԼՊԵՐԹ ՊԱՐՆՍ

Անցեալ անդամուան Աւետարերի մէջ յիշուեցաւ Մաթըր Պարնսի յուղարկաւորական մասին։ «Իրենց աշխատութիւններէն հանդչին, և իրենց գործերն իրենց ետևէն կ'երթան» խօսքը շատ իրաւամբ կրնայ ըսուիլ այս մասին վրայ։ Մեծ տաղանդի տէր և շա գործունեայ անձ մը ըլլալով, ուրիշ օգտակար դիրքերէ զատ, 20 հատրէ աւելի ալ մեկնութիւններ գրի Սուրբ Գրոց այլ և այլ մասերուն վրայ Այսչափ գիրքեր յօրինելու համար հարկաւ պէտք եր մեծ և յարատև աշխատութիւն և հետազօտութիւն և որպէս զի այս գործն իր հովանաւորական պարտաւորութիւններուն կատարմանն արգելք չըլլար իր մտաւորական զբաղմանը համար սահմանած եր առաւօտեան ժամերը։ Քառասուն տարիէ ի վեր սովոր եր արևը չելած իր դրասենեակը մտնելով աշխատիլ, և կէս օրէն իբր ժամ առաջ այն զբաղումէն դադրելով իր միւս գործերուն կը դառնար։ Ասկից չատ աղգու օրինակ մըն է ցուցնելու համար թէ կանոնաւոր և միօրինակ աշխատութեամբ մարդ չատ բաներ կրնայ սորվիլ և գործել, թէ և ամէն օր քիչ ժամանակ աշխատի։

Մաթըր Պարնսի Սուրբ Գրոց վրայ գրած մեկնութիւնները չատ տարածուած են. անոնցմէ իբր միլիոն մը օրինակ ծախուած ըլլալն հաւանական է։ Նոյն գիրքերէն ոմանք ալ ուրիշ լեզուներու թարգմանուած են։ Մաթըր Պարնս անթիւ մարդիկ Աստուծոյ խօսքին ուսմանը զբաղեցնելու և անոր Աստուածային վարդապետու-

թիւններըը դիւրիմաց ընելու միջոց եղաւ . ուրեմն ուրչափ օգտակար եղած է անոր կեանքը: Ո՛րչափ դերազանց է այսպիսի կեանք մը անոնց կեանքէն, որոնց ամենէն բարձր նպատակն է հարստութիւն դիզել , պատիւներ ստանալ և կամ ընկերական կամ քաղաքային իշխանութեան հասնիլ :

Հանգուցեալին օգտակարութիւնն անոր մահուընէն ետքն ալ երկայն ատեն պիտի տեւէ : Անկեղծ , թէպէտ հիմայ մեռած է , իր գիրքերովը կը խօսի տակաւին . կը խօսի մարդոց ցիւսուս Քրիստոսով Աստուծմէ պատրաստուած այն մեծ փրկութեան վրայ , և կը յորդորէ զանոնք այն փրկութիւնը վայելել : Աւետարերը կարդացողներէն քիչերը կրնան դիրքեր յօրինելու մասին Մօթըր Պարնսի նմանիլ , բայց ուրիշներուն համար ձեռքէն եկած բարիքն ընելու միջոցներն ի գործ դնելու մասին՝ անոր օրինակին նմանիլ ամէն մարդ կարող է :

ՄԱՐՍՈՒԱՆԻ ՆԱՄԱԿԻՆ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Այս նամակին հեղինակը կը կարծէ թէ, հարբերդու նամակին մէջ յիշուած չարիքներուն մէկ պատճառն ալ « Կրօնական պատրաստութեան չքաւոր ջրջանակն է » :

« Բողոքականաց մէջ » , կ'ըսէ , « իւրաքանչիւր ոք համարելով որ ինք ալ ամէն այլոց նման համահաւասար իրաւունք ունի ամէն կրօնական եւ ազգային ժողովներու մէջ , այսինչ որոշման կը հակառակի , այնինչ անձինքը այնինչ պաշտօններուն անյարմար կը դատէ , ինքիրեն որոշումներ եւ կարգադրութիւններ կ'ընէ , իրմէ աւելի փորձառու եւ պատկառելի անձանց որոշումները եւ կարգադրութիւնները բանի տեղ չդնելով , այնպիսի անձանց սիրտերը կը վիրաւորէ , անոնք կը պարին , եւ ասկէ կը ծագին պղտութիւններ , քանդումներ » :

« Ուրիշ պատճառ մ'ալ դրամական կարօտութիւնն է : Այս նկատմամբ վրայ Աւետարերի 48երորդ թուոյն մէջ գրուած յօդուածն ըստ մեզ ալ չափազանցութիւն է : Սակայն Հայ Աւետարանականք իրենց ըստաւորութեամբ արչափ որ ծախսուց դուռներ բացին , այնչափ ալ յառաջ չգային անձնուիրաբար տուրք տալու մէջ : Անոնք աղկ ճանչցան գպրոցց , քարոզչաց եւ այլեւայլ բարեսէր գործոց հարկաւորութիւնը , եւ մինչեւ անգամ բաւական մեծ դուռներ ալ բացին , սակայն այլոցմէ հոգացուեցան այն ծախքերը . իրենք աւելի մուսուրապէս յառաջ գացին . ատակ տալու պարտաւորութիւնը ուրիշ քրիստոնէական պարտաւորութեանց , աղօթք ընելու պէս , պարտաւորութիւն մը չ'սորվեցան . անոր համար մինչեւ անգամ այս գաղափարն ալ ելաւ թէ , Բողոքականաց ամէն բանը ձրի է . քարոզէ համար , վարժապետի համար ոտակ չի պահանջուիր , եւայլն : Ժողովուրդը մինչեւ հիմայ այսպէս ատակ տալ չսորվելով , այսօրուան օրս երբ այս ծանր բեռը իր վրայ կը նստի , քիչ մը դժուարութիւն կը զգայ . վիճաբանութիւններ կը ծագին , պղտութիւն կ'ըլլայ : »

« Մխիթարեաց եւ տեղացւոց մէջ եղած այլեւայլ յարաբերութիւններէն ալ բաւական վէճեր ծագած եւ պղտութիւն լինած է ժողովրդեան մէջ : »

Այս չարիքներուն դարմաններուն դալով , Նամակագիրը կըսէ թէ , « Ժողովուրդը ազատութեան մէջ շատ զգուշութեամբ կրթելու է : Դրամական մասին ալ ճիշդ այնպէս կրթելու է ինչպէս որ ուրիշ քրիստոնէական պարտաւորութեանց մէջ . այսինքն ուր որ Աւետարանը նոր քարոզուիլ կը սկսի , հոն առաջին անգամ տուրք տալ քարոզուելու է իբրեւ մին յԱւետարանական պարտաւորութեանց . այսպէս երբէք դժուարութիւն չպիտի ըլլայ վերջը : Մենք համաձայնիմար չենք անոնց հետ որ կ'ըսեն թէ ժողովուրդը կարողութիւն չունի , եւայլն . վերոյիշեալ կերպով երբ տալ սորվին , բնաւ դժուարութիւն մը չպիտի զգան , եւ թէ պիտի կարենան : Երբ տալ կը սորվին , անոր չափին նկատմամբ ըստ մեզ հնարիմաստ է հիմա տասանորդը շատ յարմար է : Աստնք ըլլալով սակի վերաբերեալ վէճերը կը վերնան » :

« Ժողովրդեան եւ Մխիթարեաց ունեցած յարաբերութեանը գալով , ոչ մէկ կողմը արդարացնելու կամ մեղադրելու միտք ունենալով միայն սա չափը կ'ըսենք որ , վոխանակ Մխիթարեաց դէմ գանգատելու եւ վիճելու , ազգին յառաջադիմութեանը համար միջոցներ խորհելը պարկինք , քանզի փորձը ցոյց որ այսպիսի ընթացք մը մինչեւ հիմա օգտակար չեղաւ մեր ազգին համար» :

« Աստուծոյ գործին յառաջադիմութեանը եւ աս պղտութեանց վերնալուն համար յատկապէս Սուրբ Հոգին խնդրելու ենք . համայն Աւետարանական Հայոց մէջ ընդհանրական աղօթքի եւ ծոմապահութեան օրեր սահմանելով ինձ կը թուի թէ ամենէն կարեւոր միջոցն աս է . Տաճկաստանու մէջ գանուած Հայ Աւետարանականները զգալու են իրենց ցուրտ վիճակը , եւ ամէնը համախմբուին ընորհաց աթոռին առջեւը , յիշելով որ միայն աս կերպով Աստուծոյ ընորհքները կրնան ընդունիլ . Մեզի ցաւալի երեւցածը սա է որ մեր այս ցուրտ վիճակը խմանալով ալ , Աւետարերի եւ ուրիշ լրագրաց միջոցաւ յաճախ յաճախ հրաւէրներ չեն կարդացուիր ընդհանուր աղօթից եւ ծոմապահութեանց վասն Տաճկաստանու Հայ Աւետարանականաց : Շնորհաց աթոռը կ'ըսէ . 'Զիս փորձեցէք' : Սրտ մխրճանք անոր դահլին առջեւ եւ անտարակոյս պիտի ընդունինք այն կենարար Սուրբ Հոգին որ միայն կարող է վերջնել այն պղտութիւնները եւ յաջրաքայլ գործերը յառաջ մղել . 'Ամէն . եկուր , Տէր Յիսուս' (Յայտ. ԻԲ. 20) » :

ԿԵՍԱՐԵԿԱՑԻ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՏԷՐ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

Մարսուան 18 Դեկտ. 1870.

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

(Յիշեալ ժողովին գրագիրը հետեւեալ տեղեկագիրն այս օրերս մեզի ղրկելով՝ կ'իմացնէ թէ անոր ուշանալուն պատճառն իր ղրաղմանց չատութիւնն է :)

« Կեդրոնական Միութեան երրորդ տարեկան ժողովը եղաւ Մարսուան Հոկտեմբերի 14/26 ին : Ժողովը 6 օրինաւոր և 13 պատուոյ անդամ ունէր , որոնցմէ 7 հատը Միխիթարք էին և 5 հատը Հայ Ձեռնադրեալներ , որոնց մէկն էր Բիւթանեական Միութենէն ղրկուած Պատ . Սերովբէ Տիրունեան . 7 հատ ալ այլ և այլ տեղերու Ֆարողիչք :

Ժողովը տասը նիստ ունենալով առաջին նիստը աղօթքով անցուց և ամէն նիստ աղօթքով կը սկսէր և աղօթքով կը վերջացնէր :

1 . Պատ . Բերովբէ նախագահ , և Պատ . Աւետիս Կէօզիւքիւչիւքեան դանճապետ վերահաստատուեցան , Պատ . Գրիգոր Պօղոսեան ալ գրագիր ընտրուեցաւ :

2 . Սա խնդիրն առաջարկուելով թէ ժողովուրդ մը եկեղեցի մը կազմելու համար ինչ դիրք ունենալու է , ասոր վրայ երկայն խորհուելէն ետքը՝ պատասխանը յանձնաժողովի մը յանձնուեցաւ որ հետեւեալ որոշումը ներկայացուց :

ա . Հոգեւոր վիճակին նայելով , նախ՝ եկեղեցի կազմուելու տեղը գոնէ հինգէն աւելի արու հասատացեալք դտնուելու են . և երկրորդ՝ անոնց աճմանը ու զարգացմանը համար յայտնի յոյս ըլլալու է :

բ . Կառավարութեան մասին , նախ՝ եկեղեցի կազմելու ժողովուրդը իր ընտրելին ամսականին դոնէ կէսը տալու խոստանալու է . երկրորդ՝ ծնացած մասին համար ալ Միութիւնը պատասխանատու չըլլալով , այլ Միխիթարեաց հետ խորհրդակցելով Միութիւնը կարդադրելու է :

Այս յանձնաժողովին որոշումը ժողովքը սեպհականեց , և ներկայ պարագաներուն նայելով առ այժմ ընդունեց :

3 . Նէոկեսարիոյ եկեղեցւոյն վիճակը

խորհրդածութեան առնուելու։ Բաւական ժամանակէ հետէ այս եկեղեցւոյն անդամից մեծ մասին և իրենց Հովիւը եղող Պատ. Մխայելի մէջտեղ սիրոյ ցրտութիւն մը տեղի ունենալով, այն եկեղեցւոյն հոգևոր զարգացմանը ու յառաջադիմութեանը խոչընդոտ եղած էր։ Այս պատճառը թէ եկեղեցին և թէ Հովիւը զգալով, միաբան հաւանութեամբ որոշած են որ բաժնուին, և այս իրենց որոշումը Միութեան ժողովին նամակով մը խնդրած են որ ժողովը վաւերացնէ։ Անցեալ տարուան այն կողմերը ըսուած քննչաց և թէ այս տարուան այն կողմերը պատահմամբ այցելութիւն ընող Միութեան անդամներուն տուած տեղեկութիւնները այս որոշման իրաւացի ու հարկաւոր ըլլալը հաստատելով, Միութիւնը վճռեց որ ալ ասկէ եւս յիշեալ եղբայրը ան եկեղեցիէն բաժնուած սեպուի, և այն եկեղեցին առանց Հովուի մնայ մինչև որ մէկը հրաւիրեն։

4. Սեբաստիոյ եկեղեցւոյն վիճակին սիրոյ Միութիւնը անցեալ տարի խորհած և քննիչներ ղրկած ըլլալով, այս տարուան ժողովքին քննչաց տրված տեղեկութիւններէն, և թէ Միութեան քանի մը անդամից պատահմամբ այն եղբայրներուն ըրած այցելութեամբ բերած տեղեկութիւններէն Միութիւնը համոզուելով որ այն եկեղեցին Բրիստոնէական եկեղեցւոյ մը հանգամանքներէն զուրկ է, ուստի որոշեց որ ալ ասկէ եւս իբրև եկեղեցի մը չճիաի ճանչնայ։

5. Տաճկաստանի ընդհանուր Աւետարանական Միութեան հարկաւորութեանը վրայ խորհրդակցելով որոշուեցաւ որ մեր Միութենէն երեք անձինք ղրկուին. և այս անձինքը երեք Միսիոնարական սթէչընէն ըլլան. և ճամբու ծախքերնին ամէն մէկը իր սթէչընէն առնէ, և ղրկուելիք անձինքն ըլլան Պատ. Բէրովբէ Եաղուպեան, Պատ. Աւետիս Կէօղիւքիւչեքեան, և Պր. Յարութիւն Մանիսաճեան. և ասոնց փոխանորդները ըլլան Պատ. Գրիգոր Պողոսեան, Պատ. Մարտիրոս և Պր. Յովհաննէս Տ. Մկրտիչեանը։

6. Հովիւներուն Պէրաթ առնելուն վրայ խորհրդածելով թէ միայն Վիլայէթ. Փաշալըդ, Միութասարըֆլըդ եղած տեղերուն Հովիւներուն տրուի, կամ թէ բոլոր Հովիւներուն։ Բաւական խորհրդածելէն ղկնի ընդհանուր Միութեան որոշմանը ձգուեցաւ։

(Պէտք ըսբոնախօթ)

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Յունվ. 27 ըստ Յուլյաց. եւ 8 Փետր. ըստ Լատ. 1871

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ

Լէվանթ Հերալտ կ'ըսէ թէ Ելեւմտից նոր պաշտօնեայ Մէհմէտ Րիւշտի Փաշան, զորքին անվճար մնացած ամոսականներէն բաւական մաս մը, զորքին պաշար տուող վաճառականաց ալ առնելիքները վճարելու չափ բաւական ստակ յանձնած է Սէրասքէրի դուռը։

—Նոյն լրագրին նայելով կառավարութիւնը որոշած է Սինոպի նաւահանգիստն ու վառնայի բերդերը նորոգելով ամրացնել։

—Անցեալ շաբթու մէջ կիրակի օր Զմիւռնիոյ մօտերը գտնուող Մէլէս կոչուած գետը վերջին անձրեւներէն յորդելով, յիշեալ քաղքին մեծ մասը ողողած է։ Զմիւռնիոյ եւ Այտընի երկաթուղւոյն կամուրջը եւ 15 հատ երկաթուղւոյ կառքեր հեղեղը տարած է, 4 հոգի ալ հեղձած է։ Նոյնպէս բաւական անձինք հեղձած են քաղքին մէջ։

—Կառավարութիւնը նոր եւ մեծ զրահաւոր պատերազմական նաւ մը պատրաստած է Անգղիա։ Ուրիշ զրահաւոր նաւ մ'ալ Պօլիս գալու համար Թրեսթէէն ճամբայ ելած է, եւ կը բերէ 50 հատ այն տեսակ նորահնար թնդանօթներէն որոնց ռումբերը չատ հեռուն կ'երթան, 20 հատ ալ Միթրայէօզ կոչուած թնդանօթներէն որոնց ամէն մէկը չատ գնդակներ մէկէն արձակելով թշնամւոյն բանակներուն մեծամեծ հարուածներ կու տան։

ԵՒՐՈՊԱ

Բարիզ անձնատուր ըլլալէն ետքը, բնակիչներուն կերակրոյ պակասութենէ կրած նեղութիւնը բառնալու համար՝ Գերմանացիք քաղքին մէջ 3 միլիոն բաժին, այսինքն 3 միլիոն մարդոց ուտելու բաւական պաշար ներս ղրկեցին։ Անոնք փարիզէն 180 հազար գերի եւ 1,900 թնդանօթ առին. քաղքէն ալ 200 միլիոն ֆրանք, կամ 8,800,000 լիրա կը պահանջեն։ Բարեղդիք այս գումարը Րոթշիլտ մեծ սեղանաւորէն փոխ առնելով պիտի վճարեն։

—Կ'երեւի թէ ընդունուած վինադադարը Գաղիոյ Արեւելեան մասին համար չէր, քանզի վինադադարէն ետքն ալ, այն կողմերը կռիւներ պատահած են, որոնց հետեւանքը սա եղած է. որ 80 հազար վինուորէ բաղկացեալ Գաղիական բանակ մը Գաղիոյ սահմանէն անցնելով Զվիցերա մնած է, ուր տեղական կառավարութիւնները զանոնք զէնքերնիկէ ըլլալու ստիպելով, անոնց պէտք եղածը հոգացած են։

Ազգային նոր ժողովին երթալու եր
փոխանաց ընտրութիւնէն այսօր պ
ակսին, Գաղիոյ Հանրապետեւականնե
ոնանք ճշմարիտ Հանրապետեւական ս
բանց այնպէս անտեղեակ կ'երեւին, որ
խանակ ազատութիւն տալու ժողովրդ
որ իրենց ուզած անձերն ընտրեն, կը ջան
բոլոր ընտրողաց վրայ ազդեցութիւն բա
ցնել, եւ չթողուլ որ Նաբոլէոն կայսեր
խանութեան առենը պաշտօն վարողն
երեսփոխան ընտրուին։ Ոմանք ալ, ման
ւանդ Պօրտոյի կողմերը բնակողներն,
տուիչան հակառակ են խաղաղութի
ընելու որ կը վախցուի թէ ներքին պատ
րաստութիւն ծագի։

—Կ'ըսուի թէ Գերմանացիք պիտի մ
ժեն, եթէ իրենց Գաղիացւոց հետ ուն
ցած կռուին մէջ ուրիչ տէրութիւնք միջ
մտութիւն ընեն։ Անոնք կը պահանջեն
րեւ պայման խաղաղութեան որ Լորէն
Ալսաս, եւ Գաղիոյ արեւելեան կողմե
գտնուած Մէց եւ Պէլֆոր բերդերը եւ 4
միլիոն լիրայ իրենց տրուի։ Ժիւլ Ֆաւր պ
պայմանները երեսփոխանաց ժողովին որ
մանը թողած է։

—Բարիզ անձնատուր ըլլալէն ի վ
Բրուսիացիք 23 հազար հոգւոյ քաղքէն
լելու թոյլ տուած են։

—Բարիզի Գաղիական Կառավարութի
նը քաղաքը յանձնելուն պատճառն
Գաղիոյ ժողովրդեան խնայելու համա
հետեւեալ տեղեկագիրն հանած է։

Պաշարումը սկսաւ Սեպտեմբեր 19ի
Փայտն, ածուխն ու կաղը չուտ հատա
Հոկտեմբերի մէջ քաղաքացիք ստիպու
ցան ձիու միս ուտել. եւ Դեկտեմբե
15 էն սկսեալ հազիւ օրը մարդ գլուխ
կրամ, այսինքն՝ 8 ուրամ կը տրուէր
կէ։ Յունվարի 18էն ի վեր հազիւ կարե
եղաւ ժողովուրդին մարդ գլուխ 300 կր
կամ 80 ուրամ հաց տալ, անոր ալ երե
մասին մէկը միայն ալիւր էր։ Վերջապ
այս հացէն 8 օրուան համար միայն, ձի
միսէն ալ 15 օրուան համար պաշար մնաց
առանց բնաւ յոյս ունենալու դուրսէն օ
նութեան։ Այսոցմէ զատ, քանի որ հա
սարակ ժամանակներ քաղքին մէջ օր
1,500 հոգի կը մեռնէր, պաշարման վեր
ջին ամսուան մէջ մեռնողներուն թիւ
հասաւ օրը 5 հազարի։

ՇՈՒԿԱՅԻ ԳԻՆԵՐ

		Ղուրուշ
Ցորեն կարծր Ռումէլի	քոռը	30—31
» » Անատօլու	»	28—29
» կակուղ Ռումէլի	»	27—29
Թիֆթիք, Նկկիւրիւ	օխ.	30—38
Աֆիոն	»	355—365
Բամբակ, Կէյվէ	»	7 3/4—8
» Ատանա	»	7 1/2—8
Ձէհրի	»	17—21
Բուրդ, Անատօլու լուացուած	օխ.	8 3/4—9
» « չլուացուած	»	5 1/4—5
» Ռումէլի լուացուած,	օխ.	10—10
» » չլուացուած		6—6

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՄԻՍԻՈՆԱՐԱՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷՆ
Խմբագիր Ն. ՊԼԻՍ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ
Զազմազօղլար, փողոց Յակոբեան խան, Թիւ 13